

У степу під Авдіївкою : роман

Олександр Вільчинський

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Перша штурмова Замість передмови

Чи треба у когось питати дозволу захищати Батьківщину? Питання риторичне, і все ж, коли дехто воліє, в кращому випадку, про це своє право й обов'язок, до речі, також, не згадувати, інші докладають зусиль, аби потрапити туди, де, на їхню думку, вони в цей момент найпотрібніші — на війну. На війну в період перемир'я, на війну, як хтось сказав, настільки важку, що її навіть не дають оголосити.

У той час, коли одні вже від війни втомилися, не бачачи її, бо просто втомилися чути про неї, ці мужні чоловіки й жінки не відчують втоми робити те, що вони вже навчилися робити, а саме — воювати. І воюватимуть стільки, скільки потрібно, аж до перемоги, а що вона буде, у них нема сумніву. Це я про 1-шу окрему штурмову роту Добровольчого армійського корпусу «Правий сектор» (ДУК ПС). У її складі рядовим бійцем із позивним «Олекса» я мав можливість провести старий 2016-й і зустріти новий 2017-й рік, і власний День народження також.

Окрема штурмова займає позиції на краю авдіївської промзони. Відколи наші просунулися туди майже рік тому, то так і стоять досі, не віддавши ні метра рідної землі.

Наш командир із позивним «Да Вінчі», ще зовсім молодий, йому лише двадцять один, хоча за плечима має вже два з половиною роки війни.

— Друже, а чому «Да Вінчі»? — запитую, коли стареньким пікапом їдемо на позиції.

— Бо хотів стати художником, вчився в художньому училищі в Івано-Франківську, але так його і не встиг закінчити, — відповідає він, оминаючи вибоїни. — З училища поїхав на Майдан, а з Майдану серед перших тридцяти п'яти добровольців — у навчальний центр «Десна», — продовжує розповідь тихим,

спокійним голосом, зрештою, він таким голосом і команди дає. — Мама, звісно, не знала, хоча тепер уже знає, — начебто випереджає командир моє наступне запитання.

Воювати «Да Вінчі» почав влітку 2014-го, здобуваючи в боях і зброю, і досвід. Втрачав побратимів, і це найболючіші та найгіркіші спогади. Під час обстрілу з російського танка і сам отримав поранення, лежав у госпіталі в Дніпрі, з якого через кілька місяців, недолікувавшись, утік знову на фронт. Бійці, навіть набагато старші за віком, ставляться до нього з повагою. Свій авторитет «Да Вінчі» підтверджує щодня, організовуючи оборону, забезпечення і побут бійців. Це той випадок, коли бажання захищати Україну і бойовий досвід важать не менше, а іноді й більше, ніж військова освіта.

У роті панують доброзичливі, побратимські стосунки, де всі рівні, лише в командира незрівнянно більша відповідальність. Наприклад, якщо черга до чайника, то він чекає, як і всі, а якщо небезпека, то він попереду. Коли стріляє з СПГ, то з чотирьох пострілів три лягають у ціль.

На «Да Вінчі» рівняються, з нього беруть приклад й інші командири з позивними «Безсмертний» («Без»), «Абдула», «Старий», «Баско».

Сам бачив, та й бійці переказують, що не раз, коли з того боку прилітає міна чи «сапог», як тут називають заряди із СПГ, той же «Абдула», командир відділення, даючи команду: «В бліндаж!..» — сам залишається нагорі із своїм покемоном (кулеметом РПК). Він колишній військовий, родом із Луганщини, і також воює вже не перший рік.

— Трохи набридло вже це «весло», — це він про веслоподібний приклад свого кулемета, — постійно зачіпляю за край окопу. Хоча, що окопи такі вузькі, також добре, самі ж копали... — розмірковує вже потім, ввечері, коли, виставивши на грубку змокрілі за «зміну», як ми називаємо бойове чергування, чоботи, розкладає для

змащення деталі кулемета.

Зброї не те щоб не вистачає, але впадає в вічі її різнобій, тільки того ж «калаша» п'ять чи шість модифікацій, і ще зачовганість від тривалого використання, трапляється, що й виходить із ладу. Та бійці не нарікають, воюють тим, що є. Навіть якимось вдосконалюють, продовжують термін придатності зброї. Наприклад, ротні умільці, прилаштувавши до старої «дашки» (ДШК) оптику, зробили з неї цілком пристойну дальнобійну снайперку.

А «Без» і до свого кулемета також прилаштував трофейну оптику, і саме з нього салютував у новорічну ніч. Він також із Майдану, і також разом із «Да Вінчі» через «Десну» потрапив на передову. Родом із Житомирщини, визволяв Карлівку й Авдіївку, має поранення і також, недолікувавшись, повернувся у свою роту. Пишається тим, що навесні минулого року це саме вони, наша 1-ша окрема штурмова, відбили у «сепарів» частину авдіївської промзони й надійно закріпилися там. Підрозділи ЗСУ також спрацювали тоді на відмінно, вчасно прийшли на допомогу.

Старенький «ніссан» друга «Беза» щодня возить хлопців, як вони самі кажуть, «на працю й з праці», доставляє амуніцію, провізію та будматеріали для позицій. Бо, попри перемир'я, війна триває щодня, і бійці 1-ї штурмової в околицях Авдіївки шукають і, головне, знаходять можливість завдавати збитків ворогові і «в лісі», і «на дачах», і скрізь, де стоять наші опорники. І в самоволку вони ходять не за пивом, а в «сіру зону» в розвідку. Хоча загалом у роті залізна дисципліна, викликана навіть не так вимогливістю командирів, як високою вмотивованістю самих бійців, панує суворий «сухий закон». А ще приязнь, взаєморозуміння, взаємовиручка і звертання на кшталт: «Друже, “Бородо”!», «Друже, “Олексю”!» чи «Друже, “Саво”!» — є нормою, до якої швидко звикаєш, і вже іншого звертання й не уявляєш.

До речі, про «Саву», він — воїн і філософ. Родом із Буковини, невисокий, рухливий, а відчайдушний, то іноді вже й понад міру. І коли я згадував про розвідку в «сіру зону», то мав на увазі саме його рейди.

— Ні, ще мій час не прийшов помирати, — розмірковує напівжартома-напівсерйозно. — От, коли мені буде дуже добре, коли все в житті буде гаразд, тоді Бог і переріже каната, й якір упаде... Але поки ще того нема і близько не видно...

Саві ледь за тридцять. Утім, серед бійців є й ті, кому лише нещодавно виповнилося вісімнадцять, а є й такі, кому вже за п'ятдесят, і я серед таких, у свої п'ятдесят три був на той момент у роті найстаршим, хоча більшість усе ж середнього віку. Дуже молодих на передок намагаються не посилати. Особливо після того, коли у ніч на 2 червня від важкого поранення в голову загинув 19-річний Женья Костюк (друг «Шльоцик»).

Бійці й досі сумують за цим веселим, щирим юнаком, але молох війни не шкодує нікого.

У роті пам'ятають кожного, хто віддав життя за Україну. Під їхніми портретами в імprovізованій капличці завжди горить свічка пам'яті... Недавні втрати: від кулі снайпера загинув уродженець міста Дніпра Євген Ворошило, друг «Джек». Один із найкращих штурмовиків, до початку війни п'ять років прослужив в українських миротворчих контингентах за кордоном. На згадку про нього назвали один із наших опорників «на дачах». А друг «Фізик», Едуард Зебін, загинув уже зовсім недавно під час мінометного обстрілу... Героям слава!

— І війна «гібридна», і перемир'я також «гібридне», — розмірковує друг «Філ».

Він, як і багато інших, починав в «Азові». Але після того, як цей підрозділ ввійшов до складу МВС і фактично перестав брати участь у бойових діях, перейшов у ДУК. Він із Росії, з Підмосков'я, а його

молода дружина з позивним «Марічка» — з Білорусі, обоє добровольці і воюють за волю України. Тепер із поверненням додому в обох проблеми, бо ж їх там легко можуть посадити до в'язниці, хоча і в Україні з узаконенням статусу поки що також нічого не ясно. «Марічка» ще й вагітна, і це лише ускладнює ситуацію. Втім, молодята не бояться труднощів, покладаються на свої сили, а ще на побратимів, які завжди прийдуть на допомогу, й цінують кожну хвилину, що можуть провести разом.

А ще із жінок, які воюють у складі роти, не можна не згадати «Ємки» і легендарної ТТ — тьоті Тані. Вони займаються медичною службою, нарівні з іншими витримують усі випробування та злигодні воєнного побуту. Ще зовсім юна «Ємка» — родом із Кіровоградщини і без перебільшення є душею роти, а ТТ — з Одеси, разом із чоловіком починали волонтерами також ще з Майдану. За нагоди «тьотя Таня» ще й тішить бійців домашніми стравами. Сам їв, неперевершено!

З Авдіївки повз цілодобово працююче громаддя «Коксохіму» до наших позицій на так званих дачах, які і справді є дачами, подекуди пошкодженими вибухами, і які тепер через бойові дії стоять пустою, їхати всього нічого. Крім нас і військовослужбовців Збройних сил, людей тут більше нема, тільки коти й собаки, а ще птахи. І в моменти тиші, коли стрілокотня стихає, між деревами навіть може озватися дятел... Кулеметні черги то короткі, то довгі... Потім дятел... Тоді знову кулемети... так ніби змагаються мир і війна, життя і смерть.

Перед святами волонтери навезли всілякої всячини і постійно продовжують довозити, тож харчів вистачає. А от набої — проблема, але, знову ж таки, не тому, що нема, а тому, що великі витрати, постійно доводиться відповідати вогнем на вогонь.

— Беру на чергування до пів тисячі патронів, — бідкається друг «Марек». — Дев'ять набитих ріжків, а решта в коробках і в

розсипну, а після «гарячої» ночі, буває, залишається лише один ріжок.

Як і чимало інших, він виходить на позиції без «броніка», лише у м'якій кевларовій камізельці під курткою, що може захистити хіба від осколків. Але бійці вважають, що інколи краще, щоб куля прошила навиліт, особливо калібру 5.45 із зміщеним центром ваги. Бо ті бронежилети, які є, все одно пробиваються, а куля, вдаряючись у задню стінку й повертаючись, робить фарш, тоді вже нічого не допоможе. Хіба хто не має кевларів, як-от ми з «Хитрим» чи «Філ», то тягаємо «броніки».

Це вже інший «Філ», їх у нас двоє. Цей «Філ» — із Кропивницького, хоча і нова назва колишнього Кіровограда йому також не подобається.

— Я був за Еспай! Так колись називалося скіфське поселення в межах нашого міста, — посміхається він, поправляючи свого новенького з вигляду «броніка».

Нам видали полегшені, хлопці називають їх «міліцейськими», і прикривають вони лише до пупа. Якби були армійські ще радянського зразка, то важили б по шістнадцять кіло, але не кожен може в такому довго витримати. Зате шолом я отримав надійний, кевларовий. Форму також підібрали без проблем, типу ношений «бундес», майже вся рота воює в «бундесі», «піксель» і «горку» мають лише одиниці. У кишені куртки знайшов покритшене печиво, видно, боєць, який носив її до мене, його любив. Найбільш проблемними виявилися черевики. Мого розміру не знайшлося, то взяв трохи більші, до того ж звичайні кирзові, а не зимові. Але ж надворі зима, і навіть у трьох парах шкарпеток ночами на посту мерзли п'яти. У хлопців пальці, а у мене чомусь п'яти, вочевидь, вік бере своє.

Щодо позивних, то бійці самі собі їх придумують, який кому подобається, тому трапляються повторення. Крім двох «Філів», ще

й «Абдулів» також воює двоє. Другий із Києва, сантехнік за професією і воїн за покликанням. 2014-го захищав Савур-Могилу, виходив з-під Іловайська. Має поранення. Зараз у столиці працює за спеціальністю, а на передову допомагати побратимам приїздить лише у відпустку.

Мова серед бійців і українська, і російська, хоча української більше, до того ж представлені чи не всі можливі діалекти. Від закарпатського «я лем» у друга «Русого», галицького «я ся» у «Сабоніса», м'якого полтавського «ль» у «Старого» до південного «осьо» у «Марека»... До речі, з «Мареком» ми користуємося одним спальником, бо я свого не маю, то він мені позичає, а на чергуванні ми — в різні зміни.

А друг «Гес» приїхав аж із Західного Сибіру, на вигляд йому років вісімнадцять, хоча каже, що двадцять один. Він настільки досконало вивчив українську, що акценту майже не чуто. Переходить на російську хіба тоді, коли сперечається на історичні теми з другом «Хотином», який його інколи по-дружньому підколює.

«Гес» каже, що його предки потрапили до Сибіру не з України, а з Польщі, і що вже встиг закінчити перший курс історичного факультету. Ненавидить Леніна і комуністів, згадує, що вони репресували його двох прадідів, а про Голодомор каже, що той був не тільки в Україні, а й в Західному Сибіру також.

— Так, скрізь, де жили українці, — погоджується з ним львів'янин «Хитрий», коли ввечері, поки ми з «Хотином» рубаємо дрова й розпалюємо нашу «буржуйку», вони разом чистять картоплю, і це вичерпує дискусію.

З другом «Хитрим» в авдіївську промзону ми приїхали одночасно, тож тримаємося разом. З нами ще був «Крейзі», також зі Львова, викладач одного з львівських училищ і, до речі, як і я, випускник львівського журфаку. Вони з «Хитрим» тут, на промці,

вже вдруге. Минулого разу приїздили також на місяць, у серпні. Тоді багато окопувалися, під обстрілами, укріплюючи позиції. Тепер «Да Вінчі» залишив його «в лісі», куди ми також заїжджали, а нас із «Хитрим» привіз сюди, «на дачі».

Друга «Хитрого» звати Мар'ян, він працює на якомусь польському виробництві під Львовом і годиться мені в сини. Сказав мамі, що їде в Ужгород охороняти інший завод цієї ж фірми, якому начебто загрожують рейдери, а насправді взяв відпустку — і на передову. Бо ж наразі ДУК ПС — один із небагатьох добровольчих підрозділів, які ще залишилися в зоні проведення АТО й які дають можливість короткотривалого потрапляння на фронт, наприклад, на місяць відпустки чи й навіть на кілька тижнів. Тут раді будь-якій допомозі і кожному, хто має військові навички, завжди знайдеться місце, якщо не на позиціях, то на базі. Та при цьому варто пам'ятати, що поїздка ця, здебільшого, за власний кошт, бо зарплати тут також ніхто не платить і статусу учасника АТО не дає. І ще — якщо потрапиш в руки ворогові, то це торттури і смерть, бо в полон добровольців не беруть. Та вони й не здаються.

— Як їхав сюди, у вагоні напроти мене сиділа дівчина, дуже мені сподобалася, але познайомитися так і не наважився, — ділиться «Хитрий», коли чистимо зброю. — Як ви думаєте, на вокзалі в касі мені можуть сказати її ім'я й прізвище, вони ж знають? Бо ж на кожному квитку пишуть, а місце її у вагоні я пам'ятаю. А потім через соцмережі можна буде пошукати...

— Чому б і ні? — підтримую я його. — Але ж вони, мабуть, не скажуть. — А може, й скажуть, — вирішую й далі його підбадьорювати. — Головне, щось придумати переконливе. Ну, наприклад, що вона якусь річ забула в поїзді і ти маєш її повернути...

— І що, наприклад? — клацає затвором він.

— Наприклад, книжку, — раптом приходить мені ідея. — Купи якусь гарну, а коли знайдеш її, то просто подаруєш, — запалююсь не менше, ніж мій молодий побратим, і, здається, вже навіть знаю, яку книжку, коли повернемося до цивільного життя, він зможе їй подарувати.

Особливість війни у ХХІ сторіччі, а тим паче такої «гібридної», що зв'язок із домом, з рідними і близькими, не уривається. Хіба на позиціях хлопці вимикають телефони, та й то не завжди. У декого планшети. А ще нагадування про дім — це дитячі малюнки, вони скрізь, навіть у бліндажах. «Ви — наші герої!», «Повертайтеся живими!» — найчастіше саме ці написи під намальованими дитячими руками сонечками і квітами. Із розмов між собою, то найчастіше також про дім і ще трохи про зброю. А ще хлопці жартують, особливо під дурнуваті пропагандистські новини російського телебачення, бо іншого тут нема.

— Вийду, — кидає друг «Севєр», ще один киянин.

— Куди? — цікавиться «Сабоніс», він із Коломиї, а «Сабоніс», звісно, бо найнижчий зростом.

— Та все туди ж. Піду снігірей трохи постріляю...

— Та які ж тут снігірі? — кидає із свого кутка друг «Кіпіш», він із Унгвара, як сам каже, і до війни займався художнім ковальством. — Одні сороки літають...

— Ну, сороки-білобоки — це наші, їх не буду, — буркає «Севєр» і швидко, щоб не випускати тепло, виходить.

Затемна, а темніти тут починає вже після третьої дня, важливо також не забувати про світломаскування. Невдовзі після нашого з «Хитрим» приїзду на цю тему також були розмови, коли один із наших у темряві напхав ріжок трасерами, а потім пустив кілька черг у відповідь на «сепарські» і тим виказав нашу позицію. Відтак «сепари» добрих пів години пуляли по нас, здається, з усієї стрілокотні, яку тільки мають. Добре, що обійшлося без втрат. А

перед тим тут же, неподалік наших позицій під Крутою Балкою, загинув «Козак», Леонід Проводенко, родом із Луганщини, і хлопці через це були і пригнічені, і злі. Тоді ж іще дівчину-снайперку зі ЗСУ поранило, але, на щастя, легко.

— Ще три дні тому він до нас заходив, говорили, — згадує про «Козака» друг «Сава». — Сильний духом був чоловік і справжній боєць. Він двох їхніх узяв із собою, туди їм і дорога!.. Ненавиджу їх, вони ще й із тіла його вже неживого познущалися... — не стримується у висловах на адресу ворога. — Нічого, на кожну їхню кулю ми маємо свою.

Що ж, кулею на кулю, гранатою на гранату, снарядам на снаряд... Хто з мечем до нас прийшов, від меча й загине!

Якщо Україна, напружуючись з усіх сил, хоче нарешті вирватися з лещат імперії, то тут, на передовій, це напруження відчуваєш фізично. Це коли приклад сповзає з броніка і віддає просто в руку, гарячі гільзи розтоплюють льодяний наріст на бруствері, а ти кулею відповідаєш на кулю... Прицілюєшся у вигин горба, де «сепарські» позиції, або просто у передвечірню мряку, за якою нічого не видно, й лупашиш, і знову прицілюєшся, і знову лупашиш, пам'ятаючи, що твоя «сімка» рве трохи праворуч, вгору і праворуч, тому б'єш одиничними, так і набоїв менше йде і більша ймовірність влучити.

— Бачиш обгорілий схил за балкою? Там ще недавно «сепари» сиділи, — гукає друг «Хотин», топограф і корегувальник.

Як і я, він старший лейтенант, але я зі «запасу» і про своє військове звання тут навіть не згадую, а от «Хотин» ще не так давно проходив службу в десантно-штурмовій бригаді. Він і зараз не проти туди повернутися, але, згідно з якимсь новим указом міністра оборони, тепер в офіцера обов'язково має бути закінчена вища освіта, а в нього вона незакінчена, через те й доброволець. Воює тут, на промці, вже довше двох місяців, встиг відростити за цей час

пишну чорну бороду.

Крім «Хотина», є й інші, які пішли в добровольці через те, що з якихось причин не змогли потрапити в Збройні сили. Хтось через стан здоров'я, як-от «Казах», який воює з слуховим апаратом і ризикує, якщо його раптово накриє вибуховою хвилею, остаточно втратити слух. А хтось і через судимість, як «Ушатий», хоча таких небагато.

— Я для «зесеушників» тоді всі розрахунки зробив, і ми накрили, спалили той опорник нафіг! — продовжує «Хотин». — Але от знову бачу там якісь підозрілі рухи...

А оддалік чути вибухи... «Тюх-тюх!..» — посвистує над нашими головами.

І ми знову відповідаємо їм, і приклад знову сповзає з броніка й човпе в руку, а під гарячим дулом починає танути сніг. «Хотин» праворуч, «Хитрий» ліворуч... Вдивляємося в промерзлу імлу за балкою і туди ж, в імлу, і насипаємо, щоб знали, щоб не лізли... Бо ж за нашими плечима вся Україна, і як не ми, то хто? І луганський «Абдула» трохи далі також починає короткими із свого «весла».

— По окупантах — вогонь! — командує він, хоча нам уже і не треба команди, може, це він лише для мене, щоб потім написав.

І «Філ», і «Сабоніс» також одразу починають, і «Саша “Крамар”» за ними... Він мені так і назвався, коли знайомилися: «Саша “Крамар”», а «Крамар», бо з Краматорська... Відтоді я Сашу від «Крамара» не відділяю, його позивний для мене так і звучить «Саша “Крамар”», і не інакше... Він із одиночних перейшов на короткі черги, а тоді знову одиночними. Лупашить і ще й примовляє: «На! На! На, получай!..»

Бо й справді, або ми їх, або вони нас, тут проста логіка. І ти сам за всіх, і всі за тебе... І всі ми разом за Україну!.. За князів і запорожців, повстанців і просвітителів!.. За Шевченка, Франка і Лесю!.. За тата з мамою, за дітей і онуків! За братів і сестер! За всіх

побратимів, кого знав і не знав!.. За Схід і Захід разом! За Київ і Одесу, за Львів і Донецьк! І за Крим! І ще раз за Крим! І за хрущів над вишнями, за борщ і вареники! За тихі води, за ясні зорі!.. І за Європу з Америкою, і навіть за Рашку також!.. За її майбутнє визволення! Хоча за неї, мабуть, більше «Філ» із «Гесом», а «Марічка», звісно, за Білорусь, хоча вона і залишається на базі. Куля за кулею, куля за кулею...

Ми гатимо з усіх стволів по цих засранцях із того боку балки, і звуки нашої стрілокотні долітають, либонь, аж до околиць Авдіївки. Та до такого «музичного супроводу» місцевим не звикати. Сам бачив, як, попри стрілянину, люди і дрова ріжуть, і водуносять, і сміття вивозять, і навіть рибалки на кризі сидять.

• • •

Далі — у повній книжці «У степу під Авдіївкою : роман».
nashaknyga.com.ua